

สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.

คณะรัฐมนตรี มีมติเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙ รับทราบแผนการเสนอร่างกฎหมายของหน่วยงานตามกรอบระยะเวลาการบริหารราชการแผ่นดินและการปฏิรูปประเทศของ ครม. (ต.ค. ๒๕๕๘ - ก.ค. ๒๕๖๐) ตามที่ รอง นรม. (นายวิษณุ เครืองาม) เสนอ และให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนดังกล่าวต่อไป โดยร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. (ชื่อเดิม) เป็นร่างกฎหมายลำดับที่ ในบัญชีร่างกฎหมายที่คาดว่าจะเสนอต่อคณะรัฐมนตรีภายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว บทบัญญัติบางมาตราไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พันธุ์ไม้และของป่า สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ป่า และภูเขา ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ถูกทำลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมควรปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยให้ประชาชนและชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษาฟื้นฟู การจัดการ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อประโยชน์แก่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและนันทนาการและเพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศตามพันธกรณีที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก ตลอดจนเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินในป่าอนุรักษ์ที่ไม่เหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

มาตรา ๑ ถึง มาตรา ๕

- กำหนดชื่อ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. เพื่อแสดงเจตนารมณ์สำคัญในการอนุรักษ์ คุ้มครองดูแลรักษาสภาพธรรมชาติและระบบนิเวศป่าไม้ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาวิจัยทางวิชาการและการศึกษาธรรมชาติและเห็นถึงความต่อเนื่องของกฎหมายเกี่ยวกับการดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติซึ่งเป็นป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายของประเทศไทย

- กำหนดให้กฎหมายมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ยกเลิกกฎหมายพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ พ.ศ. ๒๕๓๒ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน และกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้รักษาการกฎหมายนี้

- กำหนดนิยาม

- คงหลักการของกฎหมายเดิม

“ที่ดิน” “อุทยานแห่งชาติ” “วนอุทยาน” “สวนพฤกษศาสตร์” “สวนรุกขชาติ” “ไม้” “ของป่า” “สัตว์” “พนักงานเจ้าหน้าที่” “คณะกรรมการ” “อธิบดี” “รัฐมนตรี”

ทั้งนี้ โดยมีการปรับปรุงเล็กน้อยให้ สัตว์ป่าครอบคลุมถึง สัตว์ทุกชนิด ทั้งสัตว์บกและสัตว์น้ำ ตลอดจนส่วนต่างๆของสัตว์ สิ่งที่เกิดจากสัตว์และให้ความหมายความรวมถึงสิ่งที่สัตว์ทำขึ้น เพื่อให้ครอบคลุมถึงสิ่งมีชีวิต อาทิ ปะการัง และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ที่อยู่ในทะเล

- เพิ่มเติมนิยาม

“เขตสงวนสภาพธรรมชาติ” เพื่อกำหนดบริเวณที่ดินในอุทยานแห่งชาติที่อนุรักษ์ไว้คงสภาพเดิมเพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำ แหล่งคุ้มครองรักษาสภาพธรรมชาติและระบบนิเวศป่าไม้ เป็นแหล่งวิจัยทางวิชาการและการศึกษาธรรมชาติ

“เขตศึกษาธรรมชาติ” เพื่อกำหนดบริเวณที่ดินในอุทยานแห่งชาติที่จัดไว้ให้เป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นพื้นที่บริการ เพื่ออำนวยความสะดวกและความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวหรือพักผ่อนแก่ประชาชนทั่วไป

หมวด ๑ มาตรา ๖ ถึง มาตรา ๓๒

ส่วนที่ ๑ มาตรา ๖ ถึง มาตรา ๙

- การกำหนดบริเวณที่ดิน ที่มีสภาพธรรมชาติเป็นที่น่าสนใจสมควรอนุรักษ์ไว้เป็นแหล่งคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อกำหนดเป็น “อุทยานแห่งชาติ” และ การขยายเขตหรือการเพิกถอนให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกาโดยมีแผนที่แสดงแนวเขตแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย

- การจัดทำแผนที่แนวเขตอุทยานแห่งชาติมีความชัดเจนบันทึกในระบบภูมิสารสนเทศ โดยให้ออกสองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตรวจสอบแนวเขต หรือช่วยเหลือพนักงานเจ้าหน้าที่

ส่วนที่ ๒ มาตรา ๑๐ ถึง มาตรา ๒๒

- การแต่งตั้งและองค์ประกอบของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นรองประธาน อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นกรรมการและเลขาธิการ มีกรรมการโดยตำแหน่ง ๑๑ คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นไม่น้อยกว่า ๗ คน แต่ไม่เกิน ๑๑ คน เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม จึงกำหนดให้มีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรภาคเอกชน สมาคมหรือมูลนิธิเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติ การท่องเที่ยว นันทนาการ รวมกันไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

- การกำหนดคุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นตำแหน่ง การออกเสียงในการประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของการประชุม รูปแบบการประชุม อำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมยิ่งขึ้น

- การแต่งตั้งและองค์ประกอบของคณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติ และอำนาจหน้าที่เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

- การกำหนดเขตการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ ให้พื้นที่บางส่วนในอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งเป็น “เขตสงวนสภาพธรรมชาติ” “เขตศึกษาธรรมชาติ” แล้วแต่กรณี หรือไม่ได้ และให้มีแผนที่แสดงรายละเอียดและแนวเขตบริเวณนั้นแนบท้ายด้วย ซึ่งการกำหนดเขตในอุทยานแห่งชาติ จะดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อได้มีการศึกษาและจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแล้ว สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดเขตและการดำเนินการภายในเขตให้อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำหนด โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ เนื่องจากการกำหนดเขตการจัดการจะมีผลเกี่ยวข้องกับบทกำหนดโทษ

ส่วนที่ ๓ มาตรา ๒๓ ถึง ๓๒

- การคุ้มครอง ดูแล และรักษาอุทยานแห่งชาติ กำหนดให้ผู้ใดเข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งให้ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำหนดโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี และปฏิบัติตามประกาศของทางราชการ

- ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติมีการกำหนดบทบัญญัติข้อห้ามเด็ดขาด มิให้กระทำการใดๆ ในเขตอุทยานแห่งชาติ อาทิการยึดถือครอบครองที่ดิน กั้นสร้าง แผ้วถาง เผาป่า การกระทำให้หลักเขต ป้าย ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีตามพระราชบัญญัตินี้ ลบเลือนเสียหาย สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ เปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือปิดกั้นหรือทำให้เกิดขวางแก่ทางน้ำหรือทางบก

- การกระทำการใดๆ นอกเขตอุทยานแห่งชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อเสียหายในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ถือว่าเป็นการกระทำความผิด

- “เขตสงวนสภาพธรรมชาติ” ห้ามมีการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติเดิมโดยเด็ดขาด การอนุญาตทำได้เฉพาะในกรณีที่เป็นการศึกษาวิจัย การทดลองทางวิชาการ หรือการถ่ายทำวีดิทัศน์ สารคดี และการถ่ายภาพ ซึ่งกระทำโดยพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเป็นการศึกษาธรรมชาติที่อยู่ในความควบคุมดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่

- “เขตศึกษาธรรมชาติ” อนุญาตให้กระทำได้เฉพาะบางกรณี เช่น การศึกษาวิจัย ท่องเที่ยวนันทนาการ การบริการ ภายใต้หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ตามระเบียบที่อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชที่กำหนด โดยความความเห็นชอบของรัฐมนตรี

- กำหนดการปรับปรุงการจัดเก็บการใช้เงินรายได้อุทยานแห่งชาติให้ครอบคลุมกิจกรรม บำรุง ดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- กรณีที่มีการฝ่าฝืนตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้หนึ่งผู้ใดออกจากเขตอุทยานแห่งชาติ หรือให้งดเว้นการกระทำใดๆ ในเขตอุทยานแห่งชาติ และสั่งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้หรือถอน แก้วไข ทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมหรือทำประการอื่นใดแก่สิ่งปลูกสร้างหรือสิ่งอื่นใดที่เป็นอันตรายที่ทำให้เสื่อมสภาพเดิมในเขตอุทยานแห่งชาติภายในเวลาที่กำหนด ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดดังกล่าวและได้เสียค่าใช้จ่ายเพื่อการนั้นให้ผู้กระทำความผิดชดใช้หรือออกค่าใช้จ่ายนั้นทั้งหมด รวมตลอดถึงค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนดังเดิมหรือให้พนักงานเจ้าหน้าที่นำทรัพย์สินที่ยึดไว้ได้ออกขายทอดตลาดหรือ ขายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร เพื่อชดใช้ค่าใช้จ่ายนั้น และให้นำความในมาตรา ๑๓๒๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับแก่เงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินนั้นโดยอนุโลม

หมวด ๒ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ มาตรา ๓๓ ถึงมาตรา ๓๗

- กำหนดให้พื้นที่ที่มีธรรมชาติสวยงามระดับท้องถิ่นเป็นวนอุทยาน แต่มีบริเวณพื้นที่หรือสภาพธรรมชาติไม่กว้างใหญ่และสมควรให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติหรือเป็นแหล่งนันทนาการของประชาชน ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการประกาศกำหนดเป็น “วนอุทยาน” โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

- กำหนดให้พื้นที่ธรรมชาติเพื่อการรวบรวมพันธุ์ไม้เป็นหมวดหมู่หรือตามหลักอนุกรมวิธานเพื่อให้เป็นสถานที่ศึกษาค้นคว้าวิจัยทางวิชาการ และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการประกาศกำหนดเป็น “สวนพฤกษศาสตร์” โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

- กำหนดให้พื้นที่ธรรมชาติเพื่อรวบรวมพันธุ์ไม้ท้องถิ่นตามธรรมชาติ และเป็นสถานที่เรียนรู้ พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนและได้รับความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการประกาศกำหนดเป็น “สวนรุกขชาติ” โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

- การอนุญาตให้กระทำการใดๆ ในวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่อนุญาตโดยต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพธรรมชาติของวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ ซึ่งมีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข และระเบียบที่อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำหนด โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

หมวด ๓ การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ มาตรา ๓๘

- ผู้ใดเข้ามาศึกษาข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพจะต้องขออนุญาตตามระเบียบและจะต้องทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ทางการค้า เพื่อควบคุม ดูแล อนุรักษ์ ตามทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (CBD)

หมวด ๔ ความรับผิดชอบทางแพ่ง มาตรา ๓๙

- ผู้ใดกระทำความผิด ก่อให้เกิดความเสียหาย ต้องรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายให้แก่รัฐ ตามมูลค่าทั้งหมด รวมถึงค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ โดยกำหนดระเบียบหลักเกณฑ์กำหนดค่าเสียหาย

หมวด ๕ บทกำหนดโทษ มาตรา ๔๐ ถึงมาตรา ๔๖

- ปรับปรุงบทอัตราโทษให้สูงขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีการกำหนดอัตราโทษตามระดับความผิด กรณีความผิดเล็กน้อยกำหนดให้เปรียบเทียบปรับได้ เงินค่าปรับจัดแบ่งเป็นเงินรางวัลและเงินสินบนนำจับก่อนนำเข้าเป็นเงินรายได้

- กำหนดให้อาวุธ เครื่องมือ เครื่องใช้ สิ่งปลูกสร้าง อุปกรณ์ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะหรือเครื่องจักรกลใดๆ หรือสิ่งใด ๆ ที่เกิดจากการกระทำความผิด ให้ศาลสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน โดยไม่ต้องคำนึงว่าเป็นของผู้กระทำความผิดและมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือให้พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง และเมื่อพนักงานอัยการได้ร้องขอต่อศาลแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปิดประกาศ ณ ที่ทำการอำเภอ ที่ทำการกำนัน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดเหตุ ทั้งนี้ไม่ว่าในคดีดังกล่าวจะปรากฏตัวบุคคลซึ่งอาจเชื่อว่าเป็นเจ้าของหรือไม่ก็ตามในกรณีที่ปรากฏหลักฐานว่ามีบุคคลเป็นเจ้าของทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งประกาศดังกล่าวทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังภูมิลำเนาของเจ้าของทรัพย์สินนั้น เพื่อให้บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของมายื่นคำขอเข้ามาในคดี ก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ในกรณีที่ไม่มีผู้ใดอ้างตัวเป็นเจ้าของก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้น หรือมีเจ้าของแต่เจ้าของไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ว่าตนไม่มีโอกาสทราบหรือไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำความผิดดังกล่าวอีกทั้งตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้วที่จะป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเช่นนั้นเกิดขึ้นหรือไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ว่าตนไม่มีโอกาสทราบ หรือไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการนำทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้ในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินดังกล่าวได้เมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันแรกของวันที่ปิดประกาศ ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานว่ามีบุคคลเป็นเจ้าของทรัพย์สินให้นับแต่วันที่เจ้าของทรัพย์สินได้รับหรือ ทั้งนี้บรรดาอสังหาริมทรัพย์จำพวกสิ่งปลูกสร้างตามวรรคหนึ่งที่ตกเป็นของแผ่นดินแล้วตามวรรคสามไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ และอาจนำมาใช้ประโยชน์ในภารกิจของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

บทเฉพาะกาล มาตรา ๔๗ ถึงมาตรา ๕๒

- กำหนดให้อุทยานแห่งชาติ ตามกฎหมายเดิม เป็นเขตนั้นตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย
- บรรดาवनอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ ที่ได้กำหนดไว้ก่อนพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้เป็นวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ ตามพระราชบัญญัตินี้
- บรรดาอาญาบัตร ประทานบัตร และใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยแร่ สัมปทาน ใบอนุญาต หนังสืออนุญาตเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติซึ่งได้ออกให้แก่บุคคลใดไว้แล้วก่อนการกำหนดอุทยานแห่งชาติหรือวนอุทยานตามพระราชบัญญัตินี้ให้คงใช้ต่อไปเพียงเท่ากำหนดอายุของอาญาบัตร ประทานบัตร และใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยแร่ สัมปทาน ใบอนุญาต หนังสืออนุญาตเข้าทำประโยชน์ หรืออยู่อาศัยตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ นั้นๆ
- เพื่อให้มีบทบัญญัติให้อำนาจกำหนดแนวทางหรือมาตรการในการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยหรือที่ทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติ และได้ขึ้นทะเบียนกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชไว้แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดทำเป็นโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติซึ่งต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่อย่างยั่งยืนเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแล้วจึงให้อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการตามโครงการได้ หากยังมีความจำเป็นต้องอยู่อาศัยหรือทำกินเพื่อการครองชีพ อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือให้บุคคลดังกล่าวอยู่อาศัยหรือทำกินต่อไปในที่ดินที่ได้อยู่อาศัยหรือทำกินอยู่แล้วนั้นได้เป็นการชั่วคราว แต่ต้องไม่เกินยี่สิบไร่ต่อครอบครัว และมีกำหนดเวลาคราวละไม่น้อยกว่าห้าปีแต่ไม่เกินยี่สิบปี โดยมีให้ถือว่าเป็นการได้มาซึ่งสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข การขออนุญาต การเพิกถอนการอนุญาต และการตกทอดสิทธิในการได้รับอนุญาตให้อยู่อาศัยหรือทำกิน ตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ทั้งนี้ ในการใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวอธิบดีอาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการใช้พื้นที่และการตกทอดสิทธิด้วยก็ได้
- สำหรับโครงการพระราชดำริหรือโครงการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติแล้วแต่กรณีที่มีมาก่อนพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้สามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์เดิมต่อไปได้จนสิ้นสุดโครงการ
